



Mekkora a magyar államadósság növekedési áldozata?

2013.07.04 16:45

Berezvai Zombor - Szebeni Dávid

Mennyire veti vissza egy ország növekedését az államadóssága? Magyarország mely OECD-országokra hasonlít a legjobban e téren? Érdemes-e az államadósság csökkentését célul kitűznie a magyar kormánynak? Ezekre a kérdésekre kereste a választ a DEWIL kutatócsoport.

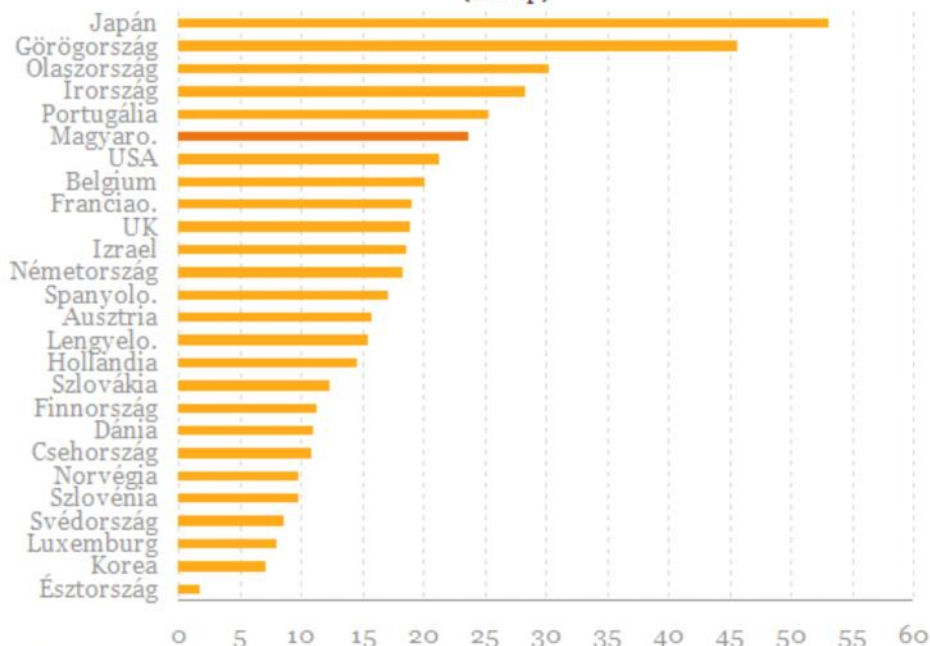
Az államadósság mérésének új módja, a DEWIL-index

Megbolygatta az államadósság és a gazdasági növekedés között korábban vélt összefüggést (nevezetesen, hogy ha az államadósság/GDP hányados eléri a 90%-ot, akkor a GDP növekedési üteme jelentősen visszaesik) [Herndon és szerzőtársainak idei tanulmánya](#). 20 fejlett ország második világháború utáni adatai alapján nem találtak érdemi kapcsolatot a gazdaság növekedési üteme és az államadósság nagysága között. Az eredmények ráadásul időben változóak, így nem függetlenek attól, éppen milyen időtávot vizsgálnak a kutatók.

Érdemes azonban még egy lépéssel hátrébből indulni, és elgondolkodni azon, milyen mutatóval mérjük egy-egy ország államadósságát. A sűrűn alkalmazott GDP-arányos mutató problémái közé tartozik, hogy a reálgazdasági változók közül igen sokat nem vesz figyelembe. Talán a legszembevetőbb, hogy az egyes országok közötti vásárlóerőben lévő különbségeket elhanyagolja. Az sem lényegtelen, hogy a foglalkoztatottak bére mekkora, hiszen az állampolgárok vagyonfelhalmozásának egyik alapja saját jövedelmük.

Kutatócsoportunk éppen ezért hozta létre a DEWIL-indexet (Debt-Wage Index of Liberty). Ez a mutató a fent említett problémákat is figyelembe veszi, és azt mutatja meg, hogy az adott országban foglalkoztatottak hány havi szuperbruttósított keresetével egyenértékű az államadósság, minden adatot vásárlóerő-paritáson számba véve. Mint arról 2011. augusztus 31-ei [cikkünkben](#) beszámoltunk, Magyarország 2010-ben Görögország és Olaszország után a harmadik helyre került a 27 EU-tagállam sorában.

A DEWIL-index* értékei az egyes országokban 2011-ben
(hónap)

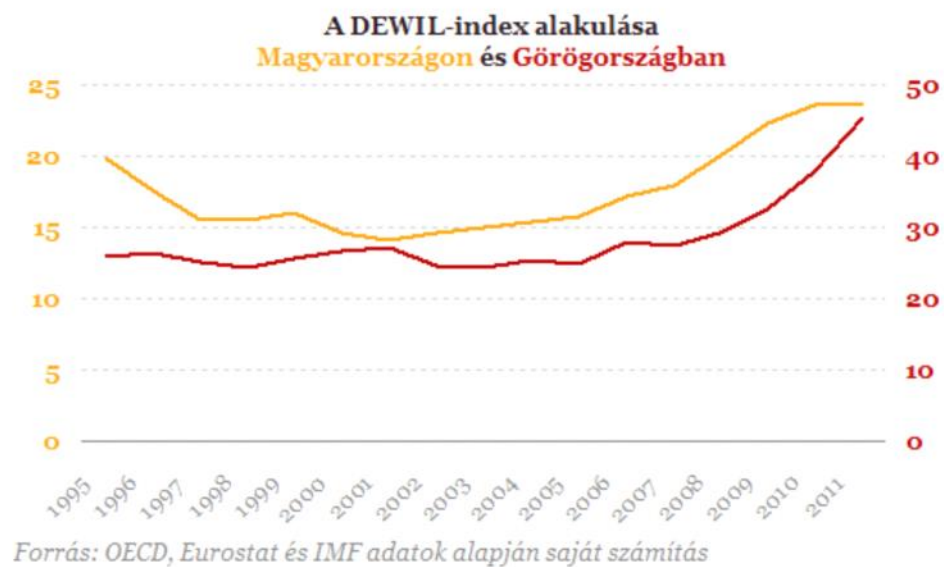


*A DEWIL-index azt mutatja meg, hogy a vásárlóerő-paritáson számolt államadósság a nemzetgazdaság hány hónapi teljes szuperbruttósított bértömegével egyenértékű.

Forrás: OECD és IMF adatok alapján saját számítás

A DEWIL-index segítségével is vizsgálható az adósság és a gazdasági növekedés kapcsolata. Kutatásunk során ún. részleges igazodási modellel foglalkoztunk. Azt feltételeztük, hogy minden egyes adósságszinthez (DEWIL-értékhez) kapcsolódik egy eszményi gazdasági növekedési szint (amely országonként eltérő is lehet), tehát az adósság mértéke meghatározza a gazdasági növekedés mértékét. Ez azonban a legritkább esetben esik egybe a valós adattal, hiszen sokféle torzítás és egyszeri hatás léphet fel. De a növekedés hosszú távon igazodik az elvárt növekedési ütemhez.

1994 és 2010 közötti OECD, Eurostat és IMF adatokat felhasználva a legtöbb OECD-tagállamra megbecsültük a modellt. Az eredmények nagyrészt alátámasztják Herndon és szerzőtársai azon megállapítását, hogy igen gyenge a kapcsolat az államadósság és a GDP növekedése között; a legtöbb ország esetében a modell nem adott meggyőző eredményt. Két markáns kivétel adódott azonban, Magyarország és Görögország.

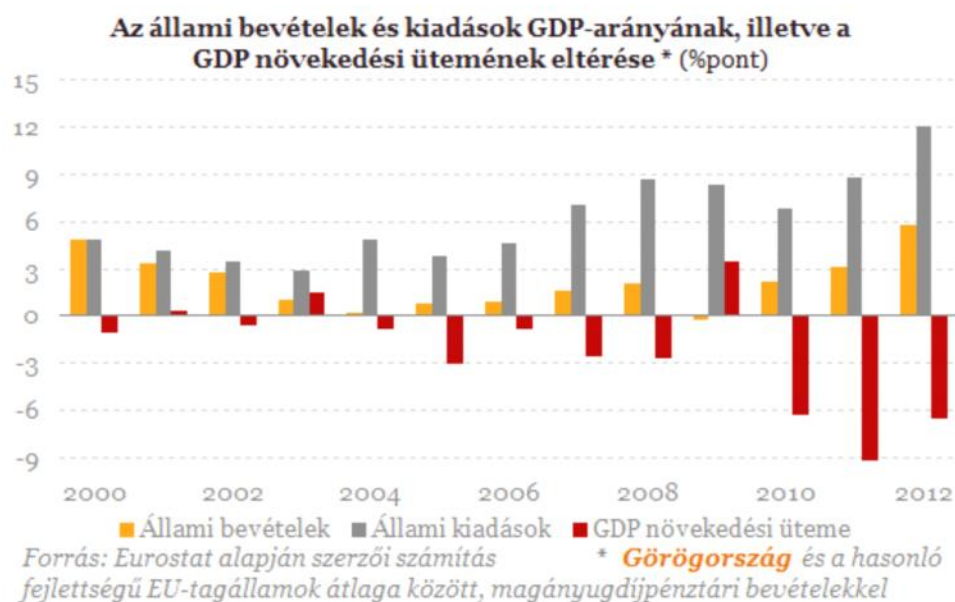
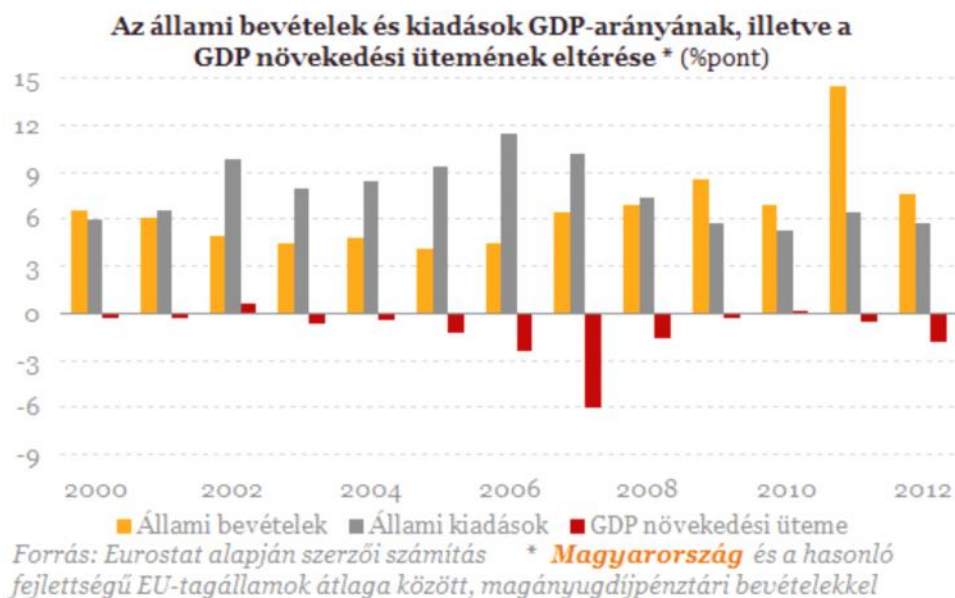


Mi a közös Magyarországon és Görögországban?

Túlköltekező és túladóztató állam - ennek jeleit láthatjuk Magyarországon és Görögországnál is. A mellékelt ábráról jól látható, hogy az EU-átlagos fejlettségét el nem érő tagállamok (Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Görögország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Portugália, Románia, Szlovákia, Szlovénia) átlagához viszonyítva az állami kiadások jelentősen nagyobbak Magyarországon és Görögországban. A kiadások ráadásul a bevételeknél is lényegesen nagyobbak a legtöbb évben. Nem is csoda, hogy a két ország költségvetési deficitje a 2000-es évtized közepétől a válság kitöréséig a két legrosszabb volt az EU-ban.

A probléma ott jelentkezik igazán, hogy az így nyert költségvetési mozgásteret rosszul használták fel. Az ábráról látható, hogy a túlköltekezés nem jelent meg gazdasági növekedési többletként, a GDP éves növekedési üteme az évtized többségében az átlag alatt volt.

Az alábbi két ábra a magyar és a görög helyzetet mutatja:



Az adatokból kiolvasható tendenciákat még plasztikusabban ragadják meg a modell eredményei. Az OECD tagállamainak túlnyomó többségében az adósság szintje és a GDP növekedése között nem volt érdemi kapcsolat. Ez arra utal, hogy az állami hitelfelvétel önmagában nem tette tönkre a gazdasági növekedést. A két különutas azonban felélte tartalékait, és amikor a hitelek, illetve azok kamatait kellett törleszteniük, azt nem tudták a többlet gazdasági növekedésből finanszírozni, így a gazdaság számára rendelkezésre álló forrásokat kényszerültek megkurtítani (pl. adóemelések formájában).

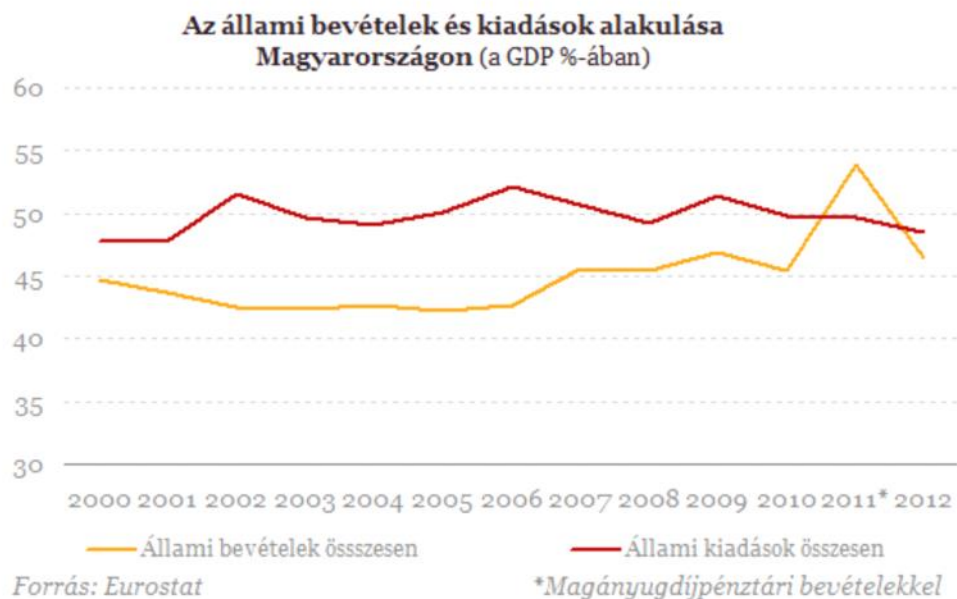
Modellbecsléseink szerint a DEWIL-index 1 hónappal való csökkentése várhatóan 0,73 százalékponttal növeli meg az éves GDP növekedési ütemet Magyarország esetében. (Görögországnál várhatóan 0,86 százalékponttal.)

Az államadósság és a növekedés kapcsolata Magyarországon

Az igazán nagy kérdés az, hogy a magyar gazdaság növekedési üteme hogyan gyorsítható, és ebben az államadósság csökkentésének milyen szerepe lehet. Bár nincs egyértelmű és általános bizonyíték az államadósság GDP növekedésre gyakorolt hatásáról, saját eredményeink alapján hazánkban viszonylag erős kapcsolat mutatható ki közöttük.

A gazdaság növekedési pályára állításának egyik módja lehetne az államadósság csökkentése. A DEWIL-index azonban rávilágít arra is, hogy a foglalkoztatottság növelésén, illetve a bérszínvonal emelésén keresztül is fokozható a növekedési ütem. Fontos azonban leszögezni, hogy a termelékenység hajtotta bérnövekedés az egyedül üdvöztető, a központilag előírt béremelések ugyanis a vállalatok versenyképességét gyengítik, így hosszú távon káros hatásúak.

Az államadósság csökkentése iránti elköteleződés tehát alapjaiban jó irány, de nem az egyetlen út az ország fejlődéséhez. A fő probléma az, hogy az adósság mérséklését az adók és állami bevételek növelésével szeretné elérni a regnáló kormányzat. Jól látható az ábrán, hogy míg az elmúlt években az állami bevételeket növekvő trend jellemezte, addig a kiadások szintje inkább stagnált, mint csökkent. Nemzetközi példák alapján az ilyen típusú kiigazítás az esetek legnagyobb részében hosszú távon sikertelen.



A másik lehetséges út a foglalkoztatás támogatása, az élő munkát terhelő adók és járulékok csökkentésével. Mindezt azonban úgy kell elérni, hogy az adósság ne növekedjen - tehát kiadáscsökkentéssel kell párosítani. Véleményünk szerint ez az irány lehetne igazán sikeres hazánkban.

Ha az államadósság DEWIL-index szerinti mértékét a jelenlegi 24 hónapról megközelítőleg 16-ra tudnánk csökkenteni (tehát az államadósság kb. 16 hónapnyi teljes szuperbruttósított munkabértömeggel lenne egyenértékű), becsléseink szerint a gazdasági növekedés könnyedén meghaladhatná a 3 százalékot is. A cél nem irreális vagy elérhetetlen, hiszen például Spanyolország DEWIL-indexe 2011-ben 17 hónap volt, míg Lengyelországé 15, Szlovákiáé pedig 12 hónap.

Berezvai Zombor

(Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar)

Szebeni Dávid

(Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Kar)

www.portfolio.hu

http://www.portfolio.hu/gazdasag/mekkora_a_magyar_allamadossag_novekedesi_aldozata.186178.html